

INUIT ATAQATIGIIT

INATSISARTUNI

UPA16/117
14. april 2016
Peter Olsen

Inatsisissatut siunnersuut: Timersorneq timigissarnerlu pillugit Inatsisartut inatsisaat nr. xx, xx. xx 2016-imeersoq.

(Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut, Ilisimatusarnermut Ilageeqarnermullu Naalakkersuisoq)

Oqaluuserisassaq qulaani pineqartoq pillugu matumuuna Inuit Ataqatigiinniit imatut oqaaseqaateqassaavut:

Inuiaasugut uagut nammineq pisuussutigisatsinnik inuunerluutigilersimatsinnut innarluutigilersimasatsinnulluunniit katsorsaatissatut ukiumut 300 mio. kr. missaat sinnerujussuarlugit atortarpagut; tassa imaappoq imerajuttunngorsimanerup ikiaroorajuttunngorsimanerulluunniit kingunipiluinit aaqiiniarnitsinnut 300 mio. kr. missaat sinnerujussuarlugit atortarpagut.

Imerajuttunngortarnek ikiaroorajuttunngortarnerlu inuiaqatigiit nappaataatut taasinnaasagutsigu, nappaassuup taassuma, ukiuni kingullerni inuiaqatigiisugut ajoraluartumik annertuumik tatigaluttuinnarpaatigut nukillaartikkaluttuinnarpaatigullu.

Ilaqutariippassuit nappaassuarmik taassuminnga eqqugaasimapput, nappaassuarmillu taassuminnga eqqugaanerpaat ajoraluartumik tassaapput meerartannguagut. Meerartannguagut asanarnerpaat tamanillu erlinnarnerpaat, nunatta siunissai, ingerlateqqit-tussagullu, akuersaarneqarsinnaanngitsumik nappaassuarmik taassuminnga eqqugaaqqapput; sumiginnagaanermik, tujormisinnegarnermik, ernumanermik, saaffissaaleqinermik, eqqissilluni siniffissaaleqinermik, naammattunillu nerisassaqaannginnermik. Tassa ajoraluartumik meerartannguatta ilarparujussuisa ullutsinni ulluinnarni aqqusaartagaasa ilagilluinnalersimasaasa ilaat.

Imerajuttuunerup ikiaroorajuttuunerullu kingunipiluinit, aserugaanullu ukiumut 300 mio.kr sinnerlugit atortakkavut akuersaarneqarsinnaanngitsumik amerlavallaarujussuarput. Aningaasarpassuit siunertanut allanut pitsaanagerusunullu atorsinnaasaraluarpagut, taamaattorli asuli "igalaakkut eqqaannartarpagut". Tamanna akuersaarneqarsinnaanngilaq, allanngortariaqarpoq iliuuseqartariaqalerpugullu.

Taamaattumik isumaqarpunga piffissanngortoq pilersaaruserluarnikkut eqqarsaatigilluak-kamillu pitsaaliuinikkut imerajuttuunerup ikiaroorajuttuunerullu akiorneqarnissaanut. Pitsaaliuinermillu suliaqarnermi iliuusissat sakkussallu pingaarnerpaat ilagaat; timersorneq, kulturilerineq eqqumiitsuliernerlu.

Timersorneq peqqinnartuusoq tamatta nalunngilarput. Puallarluttuinnarnitta nalaani, peqqinnanngitsumillu inooriaaseqaleraluttuinnarnitta nalaani, ullut tamaasa timitta aalatittuarnissaa qanoq pingaaruteqartigisoq paasereersimalerparput, soorluttaaq aamma timersornerup pitsaaliuinermi sakkugilluarneqarsinnaanera ilisimallualersimassagipput qularinngikkiga.

Saattukujuumik manngertumik oqassagaanni; inuiaqatigiit timikkut anersaakkullu peqqissut nukittuullu pilersissagutsigit, taava timersornikkut, kulturilerinikkut eqqumiitsuliornikkullu periarfissagut pitsanngorsartariaqarpagut nukittorsartariaqarpagullu; Meeqqerivinni, meeqqat atuarfianni, sunngiffimmi, ilinniaqqiffinni, ilungersuuterujussuanngikkaluarlugu aammalu pimoorussillutik ingerlatsisut akornanni.

Naalackersuinikkut timersornermik pingaartitsinerput aallunnerusariaqalerparput, timersornerullu silarsuaani suliniutit suulluunniit tamaasa tapersornerullugillu nukittorsarnerusariaqalerpagut.

Nunanut allanut unammisartuutigut pingaartinnerusariaqalerpagut, tapersornerusariaqalerpagullu. Amerlavallaaqaat nunanut allanut unammisartuutitta uniinnartarnerat, aningaasassaaleqineq pissutigalugu, imaluunniit nunanut allanut unammiantortarnerup kingunerisaanik aningaasarsiornikkut aannaasaqartarnertik pissutigiinnarlugu uniinnartartut tusarsaagaluttuinnarput. Ajorpoq taamaattoqarsinnaangilaq. Isumaqsarimagutta timersornermik nunanut allanut unammisartuutitta angusarissaarnerusariaqarnerannik, unammilluarsinnaasariaqarnerannillu, taava taakkunannga pingaartitsinerput ullumikkuminngarniit anginerujussusariaqarpoq, aningaasaliissuteqartarnerullu tungaatigut suli annerungaartumik pilliuteqarsinnaanerput piareersimaffigisariaqarparput.

Taamaattumik tamannarpiaq siunertaralugu siorna upernaakkut 2015-mi ataatsimiinnitsinni naalackersuisut timersornermut tunngasumik inatsilioqqullugit peqquneqarnissaannik Inuit Ataqatigiit sinnerlugit siunnersuuteqarnikuuvunga, nuannaarutigeqisannillu inatsisartunit amerlanerussuteqartunit tamanna akuerineqarsimavoq.

Taamaattumik nuannaarpunga tulluusimaarlungalu tassa ullumikkut kiisami ulloq manna qilanaarisimasara pissangagisimasaralu nalliummat, inatsisissatut siunnersuut naalackersuisunit naammassineqarallarpoq saqqummiunneqarlunilu.

Naatsumik oqaatigalugu takorloorsimasakka siunnerfigisimasakkalu uniorpallaarnagit inatsisissaq suliarineqarsimasatut oqaatigineqarsinnaavoq; timersortartuutigut, pimoorussisuugunik timigissaatigaluguluunniit ingerlatsisuugunik, siornatigumut naleqqiullugu sinaakkutinik ersarinnerusunik pitsaanagerusunillu atugassaqartinneqalerput.

Timersoqatigiiffiit kattuffiat, Kanukoka, MIO, allarpassuillu suliamut attuumassuteqarsinnaasut tamarmik tusarniaavigineqarsimanerat aammalu amerlasuut akissuteqarsimanerat aammalu akissutaasut uparuaataasullu tunngavigalugit naalackersuisut naaperiaassuteqartarsimanerat nuannaarutissaavoq.

Inatsisissap immikkuualuttortai tamaasa iserfiginngikkaluarlugit, taamaattoq inatsisissami amigaataanasorisinnaakka uku saqqummiutilaarussuppakka:

1. Timersoqatigiiffiit unammersuariarnissamut peqataajumallutik aningaasartuutissarpassuit matussusersinnaajumallugit aningaasanik katersisinnaanermut periarfissaqarpallaangitsut, bingo kisiat eqqarsaatigissanngikkaanni, soorlu avinngarusimasumiittut isorliunerusuniittullu eqqarsaatigissagaanni, tamakku qanoq ikiorserneqarsinnaanerat pillugu inatsimmi allassimasoqarsinnaava? Bingo kisiat isumalluutiginngikkaluarlugu?
2. Nammineq piumasutsumik suliaqarnek qaqumulluunniit pingaarnerpaajuassaaq salliutinneqartuassallunilu. Kisianni ullumikkut ajoraluartumik nammineq piumasutsummik suleqataarusuttut amerliartunngillat, allaat tamanna meerartatsinnut inuusuttortatsinnullu kingunerlussinnaasarpoq; nakkutilliisussaaleqineq sungiusaasussaaleqinermilluunniit aallaat kinguneqartalersimallutik. Taamaattoqartariaqanngikkaluarpoq; meerartavut inuusuttortagullu pitsaanerpaamik nakkutigineqarlutillu sungiusarneqarsinnaasariaqaraluarput, taamaaliornerpullu siunissamut aningaasaliissuteqarluarnertut taaneqarsinnaagaluarpoq.

Taamaattumik tamanna pillugu sungiusaasunut tapiissuteqarsinnaanermik periarfissiisumik inatsisissami ilanngussisoqarsinnaanersoq apeqqutigerusunnarpoq.

3. Nunanut allanut unammisartornerput nukittorsarniarlugu naalackersuisut aningaasaliissuteqarnerunissamik pilersaaruteqanngillat?

Taamatut Inuit Ataqatigiinniit oqaaseqarluta inatsisissatut siunnersuut kultureqarnermut ilinniartitaanermut ilisimatusarnermullu ataatsimiisitaliamut ingerlateqqipparput sukumiisumik misissoqqinnissaa siunertaralugu.

Qujanaq

Peter Olsen